

OR SAPATTI

(päivitelty 3.7.2023)

O OPETUKSET <https://gen.fi/o.html>

OR RAAMATTUTUNNIT <https://gen.fi/or.html>

OR Sapatti

<https://gen.fi/or-sapatti.html>

SISÄLLYSLUETTELO (luonnos)

00. Dokumentteja

0. Johdanto

1. Sapatti tarkoittaa lepääjää, so. Kristusta haudassa
2. Kristus ja laki
3. Sapatti on esikuva Kristuksesta
4. Lihallinen omavanhurskaus houkuttaa
5. Heikkouskoista hoivatkaa
6. Muukalaisten sapatti pyhällä vuorella?
7. Sapatin pitäminen tarkoittaa Jeesukseen uskomista
8. Raamatunkohtia

00. DOKUMENTTEJA

Liljeqvist, Matti: Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja.
Finn Lectura 2010 (MLH)

Lisowsky, Gerhard: Konkordanz zum hebräischen Alten Testament.
Dritte Auflage. Deutsche Bibelgesellschaft 1993 (KHAT)

0. JOHDANTO

Käsittelen seuraavassa Vanhan liiton sapatin esikuvallisuutta toisen ja kolmannen uskonkappaleen näkökulmasta eli lunastuksen (syntien anteeksiantaminen Golgatan ristinveren kautta) ja pyhityksen (Pyhän Hengen työ ja uskonkilvoitus) kannalta.

Ensimmäisen uskonkappaleen eli luomisen näkökulmasta tulee puhua viikoittaisesta lepopäivästä (1Moos02_02), joka on pidettävä erillään uskonnollisesta sapatista. Luotuisuutensa perusteella ihminen tarvitsee viikoittaista lepopäivää – samoin kuin esimerkiksi päivittäistä ruokaa ja juomaa. Mutta näiden ensimmäisen uskonkappaleen alueeseen kuuluvien luonnollisten tarpeiden täyttämistä ei pidä sekoittaa lunastukseen ja pyhitykseen, se on kuolemattoman sielun iankaikkisen pelastukseen.

17. sillä ei Jumalan valtakunta ole syömistä ja juomista, vaan

vanhurskautta ja rauhaa ja iloa Pyhässä Hengessä. (Room14_17)

Vanhan liiton sapatti-sanankääntäminen lepopäiväksi on ongelmallista, koska silloin helposti sekoittuu luonnollinen levon tarve (ensimmäinen uskonkappale) ja toisaalta (hengellinen) sapatti, joka tarkoittaa Kristusta (toinen ja kolmas uskonkappale).

1. SAPATTI TARKOITTAÄ LEPÄÄJÄÄ, SO. KRISTUSTA HAUDASSA

שבת√ shavat (71x, 1Moos02_02) lakata, loppua, pitää taukoa, levätä (verbi)

שַׁבַּת שֶׁבַת

shabat mask. & fem. [kattaaal-nom.: ammatti/tekijännimi]

(111x, 2Moos16_26) sapatti, tauko, "lepääjä, työn valmiiksi saattaja
= Jeesus sovitustyönsä täytettyään kalliohaudan levossa"

שַׁבְּתוֹן שַׁבְּתוֹן

shabaton mask. (11x, 2Moos16_23) sapattijuhla

2. KRISTUS JA LAKI

16. Älköön siis kukaan teitä tuomitko syömisestä tai juomisesta, älköön myös minkään juhlan tai uudenkuun tai sapatin johdosta, (Kol02_16)

17. jotka vain ovat tulevaisten varjo, mutta ruumis on Kristuksen. (Kol02_17)

Mitä sapatti tarkoittaa kristitylle? Miten meidän pitäisi suhtautua niihin, jotka opettavat, jopa vaativat ja edellyttävät vanhatestamentillisen sapatin viettämistä? Koskeeko sapatti meitä pakanuudesta kristinuskoon tulleita? Eli onko vanhatestamentillinen sapattikäsky vahvistettu UT:ssa?

Ennen kuin vastaan tähän, kerrataan ensin perusasioita. Aloitetaan Jeesuksen suhteesta Vanhan testamentin lakiin, joka on kaksitahoinen. Ensinnäkin Jeesus samastuu Israelin kansaan ja asettuu lain alle täyttäen sen niiden puolesta, jotka olivat siihen kykenemättömiä.

17. Älkää luulko, että minä olen tullut lakia tai profeettoja

kumoamaan; en minä ole tullut kumoamaan, vaan täyttämään.

(Matt05_17)

18. Sillä totisesti minä sanon teille: kunnes taivas ja maa katoavat, ei laista katoa pieninkään kirjain, ei ainoakaan piirto, ennen kuin kaikki on tapahtunut. (Matt05_18)

46. Kuka teistä voi näyttää minut syypääksi syntiin? (Joh08_46)

Toisaalta Jeesus asettuu lain yläpuolelle tulkiten sen radikaalisti syvemmin kuin aiemmin. Jeesus ei suinkaan helpota lain vaatimusten täyttämistä, vaan kiristää lain tulkinnan ja lain rikkomisesta koituvat rangaistukset äärimmilleen.

Jeesuksen suvereenisti käyttämä jumalallinen minä-sana oli täysin poikkeava muuhun ympäröivään juutalaiseen rabbiiniseen kulttuuriin nähden. Erityisesti se näkyy vuorisaarnassa: "Te olette kuulleet sanotuksi – –, mutta minä sanon teille."

Kirjanoppineet saattoivat kehottaa kansaa ottamaan kannettavakseen taivaan valtakunnan eli Jumalan ikeen, toisin sanoen käskyjen noudattamisen. Jeesuksen sanat hänen ikeensä ottamisesta liittyvät tähän.

28. Tulkaa minun luokseni, kaikki työtä tekevät ja raskautetut, niin minä annan teille levon. (Matt11_28)

29. Ottakaa minun ikeeni päällenne ja oppikaa minusta, sillä minä olen hiljainen ja nöyrä sydämeltä; niin te löydätte levon sielullenne. (Matt11_29)

30. Sillä minun ikeeni on sovelias, ja minun kuormani on keveä. (Matt11_30)

Kirjanoppineiden ies oli ihmisen oma lain täyttäminen; Jeesuksen ies on se, että hän itse täyttää lain meidän puolestamme.

Israelin kansan oppineet puhuivat Jumalan sanasta, Jumalan käskyistä ja Jumalan valtakunnasta – Jeesus puolestaan: minun sanani, minun käskyni ja minun valtakuntani. Kukaan rabbiini ei voinut uneksiakaan puhuvansa tällä tavalla ottaen suuhunsa Jumalan täyden arvovallan. Esimerkiksi:

27. Te olette kuulleet sanotuksi: "Älä tee huorin." (Matt05_27)

28. Mutta minä sanon teille: jokainen, joka katsoo naista himoiten häntä, on jo sydämessään tehnyt huorin hänen kanssansa. (Matt05_28)

Jos jotkut kykenivät täyttämään Vanhan liiton lain eli eivät harjoittaneet haureutta/huoruutta lihassa, niin Jeesuksen asettamaa Uuden liiton lakia ei kukaan pysty täyttämään. Jokainen, hurskainkin, osoittautuu Vapahtajamme

sanojen edessä syntiseksi ja langenneeksi. Jeesuksen opetus laista tiivistyy näihin sanoihin:

48. Olkaa siis te täydelliset, niin kuin teidän taivaallinen Isänne täydellinen on. (Matt05_48)

Vaatus on olla Jumalan tavoin täydellinen eli sydänjuuriaan myöten puhdas ja hurskas, totuudellinen ja rakastava on mahdoton täytettäväksi niin uskovalle kuin uskosta osattomallekin.

3. SAPATTI ON ESIKUVA KRISTUKSESTA

Seuraavaksi tutkimme kristinuskon suhdetta Vanhan liiton jumalanpalvelukseen ja juhlapäiviin sekä erityisesti sapattiin. Jeesus tulkitsi sapattikäskyä radikaalisti uudella tavalla:

17. Mutta Jeesus vastasi heille [juutalaisille]:

"Minun Isäni tekee yhäti työtä, ja minä myös teen työtä." (Joh05_17)

18. Sen tähden juutalaiset vielä enemmän tavoittelivat häntä tappaaksensa, koska hän ei ainoastaan vapauttanut (kreik. ἔλυε elyve) sapattia, vaan myös sanoi Jumalaa omaksi Isäksensä, tehden itsensä Jumalan vertaiseksi. (Joh05_18 JMR)

8. Sillä Ihmisen Poika on sapatin Herra. (Matt12_08)

Sapattikäsky, kuten kaikki muutkin Vanhan liiton jumalanpalvelusta koskevat lait, oli aitaus, joka esti juutalaista kansaa sekaantumasta pakanakansojen joukkoon: ihmiseksi syntyvällä Jahvella/Herralla tuli olla kotimaa ja -kansa, Jumalan valittu kansa.

Kaikilla jumalanpalvelus- ja juhlapäiväläeillä oli kuitenkin syvempi merkitys: ne olivat esikuvia tulevasta Messiaasta, jossa kaikki nuo jumalanpalveluselämän käskyt saivat täyttymyksensä. Vanhan liiton jumalanpalvelus oli kuitenkin vain varjokuva eli siluetti tulevasta Kristuksesta (Kol02_17). Kun itse konkreettinen ruumis eli Jeesus tuli, menetti temppelipalvelus ja juutalainen juhlakalenteri armonvälineluonteensa: ne olivat voimassa ja niistä oli apua Jumala-suhteessa vain Jeesukseen asti, joka täytti lopullisesti niiden esikuvallisen sisällön.

Sapattikäsky – se on viikon seitsemännen päivän eli lauantain pitäminen tarkasti säänneltynä ja rajoitettuna lepopäivänä – oli annettu vain Vanhan liiton kansalle, se on vanhalle Israelille eli ympärileikatuille juutalaisille. Uuden liiton kastettua kansaa tuo sapattikäsky ei koske (Apt15). Heprealaiskirjeen neljännen luvun

mukaan (Hepr04) sapatti onkin vain profetiaa ja esikuvaa taivaassa pidettävästä ja nautittavasta iankaikkisesta sapatista, se on levosta ja Jumalan Sanan ylistämisestä.

4. LIHALLINEN OMAVANHURSKAUS HOUKUTTAA

Ihmisellä on lihallisuutensa puolesta kuitenkin sammumaton halu olla uskonnollinen: se on sitä, että haluaa itse täyttää uskonnollisia lakeja Jumalan ja ihmisten suosion saavuttamiseksi. Siksi jokaisella on ilmeinen vaara sortua Jeesuksen uskoon tulemisen jälkeenkin jälleen lakihenkisyyteen. Paavali nuhtelee Galatiassa asuvia uskovia juuri tästä.

9. Nyt sitä vastoin, kun olette tulleet tuntemaan Jumalan ja, mikä enemmän on, kun Jumala tuntee teidät, kuinka te jälleen käännytte noiden heikkojen ja köyhien alkeisvoimien puoleen, joiden orjiksi taas uudestaan tahdotte tulla? (Gal04_09)

10. Te kiinnitätte huomionne päiviin, kuukausin, juhla-aikoihin ja vuosiin. (Gal04_10 JMR)

Jos Uuden liiton kristitty pitää sapattikäskyä tai muiden juhlien viettämistä lakina, jonka rikkominen on syntiä eli se vaikuttaisi itsessään ihmisen ja Jumalan väliseen suhteeseen, on se heikkojen ja köyhien alkeisvoimien orjaksi ryhtymistä. Sapattikäskyn noudattamisvaatimus on harhaoppi, joka johtaa ihmisen pois Kristuksen tuottamasta vanhurskaudesta ja vapaudesta. Sapattikäskyä lakina noudattavalle Kristus ei ole kaikki kaikessa, vaan ihminen alkaa itse täyttää lakia Jumalaa tyydyttääkseen. Tämä on omavanhurskautta, ei Kristus-uskoa.

5. HEIKKOUSKOISTA HOIVATKAA

Toisaalta heikkouskoisuus – se, että ei jaksakaan vielä luottaa Jeesuksen täyttäneen koko lakia meidän puolestamme – älköön olko ensimmäisenä aihe syyttämiseen. Heikko veli tai sisar, joka ei uskalla tulla sapatti- tai ruokalakien alta evankeliumin vapauteen, tarvitsee pikemminkin rinnalla kulkemista ja apua, ei niinkään uskonopillista päälle käymistä.

1. Heikkouskoista hoivatkaa, rupeamatta väittelemään mielipiteistä.
2. Toinen uskoo saavansa syödä kaikkea, mutta toinen, joka on heikko, syö vihanneksia.
3. Joka syö, älköön halveksiko sitä, joka ei syö. Joka ei syö, älköön tuomitko sitä, joka syö, sillä Jumala on ottanut hänet hoivaansa.

4. Mikä sinä olet tuomitsemaan toisen palvelijaa? Oman isäntänsä edessä hän seisoo tai kaatuu. Mutta hän on pysyvä pystyssä, sillä Herra on voimallinen hänet pystyssä pitämään.
5. Toinen pitää yhden päivän toista parempana, toinen pitää kaikki päivät yhtä hyvinä: kukin olkoon omassa mielessään täysin varma.
6. Joka valikoi päiviä, se valikoi Herran tähden. Joka syö, se syö Herran tähden, sillä hän kiittää Jumalaa. Joka ei syö, se on Herran tähden syömättä ja kiittää Jumalaa.
7. Sillä ei kukaan meistä elä itsellensä, eikä kukaan kuole itsellensä.
8. Jos me elämme, niin elämme Herralle. Jos kuolemme, niin kuolemme Herralle. Sen tähden, elimmepä tai kuolimme, niin me olemme Herran omat.
9. Sillä sitä varten Kristus kuoli ja heräsi eloon, että hän olisi sekä kuolleitten että elävien Herra.
10. Mutta sinä, miksi sinä tuomitset veljeäsi? Taikka sinä toinen, miksi sinä halveksit veljeäsi? Sillä kaikki meidät asetetaan Jumalan tuomioistuimen eteen.
11. Sillä kirjoitettu on: "Niin totta kuin minä elän, sanoo Herra, minun edessäni jokaisen polven on notkistuttava ja jokaisen kielen ylistettävä Jumalaa."
12. Niin siis jokaisen meidän on tehtävä Jumalalle tili itsestämme.
13. Älkäämme siis enää toisiamme tuomitko, vaan päättäkää pikemmin olla panematta veljenne eteen loukkauskiveä tai langetusta.
14. Minä tiedän ja olen varma Herrassa Jeesuksessa, ettei mikään ole epäpyhää itsessään, vaan ainoastaan sille, joka pitää jotakin epäpyhänä, sille se on epäpyhää.
15. Mutta jos veljesi tulee murheelliseksi ruokasi tähden, niin sinä et enää vaella rakkauden mukaan. Älä saata ruuallasi turmioon sitä, jonka edestä Kristus on kuollut.
16. Älkää siis antako sen hyvän, mikä teillä on, joutua herjattavaksi,
17. sillä ei Jumalan valtakunta ole syömistä ja juomista, vaan vanhurskautta ja rauhaa ja iloa Pyhässä Hengessä.
18. Joka tässä kohden palvelee Kristusta, se on Jumalalle otollinen ja ihmisille kelvollinen.
19. Niin tavoitelkaamme siis sitä, mikä edistää rauhaa ja keskinäistä rakentumistamme. (Room. 14:1–19, Room14)

Meidän vapautteen päässeiden kristittyjen tehtävänä ei ole tuomita niitä toisia heikkoja kristittyjä, jotka eivät ole vielä ymmärtäneet sapattikäskyn ja ruokalakien olleen vain Kristus-esikuvia – eivät siis enää meidän

täytettäväksemme annettuja lakeja. Jos joku on nyt lain alla suhteessa sapattikäskyyn tai ruokalakeihin, niin meidän tehtävämme on kärsivällisesti kulkea hänen rinnallaan, olla häntä (ainakaan tarkoituksellisesti) loukkaamatta ja rukoillen ohjata häntä evankeliumin vapauteen.

Jos joku kuitenkin tuomitsee toisen kristityn, joka ei pidä sapattia tai syö vapaasti kaikkia ruokia, on tällainen tuomitsija lain rikkoja. Sapattikäsky on profetiaa eli tulevaisen varjoa ja esikuvaa Kristuksesta. Se, kuka opettaa ja vaatii, että kristityn on noudatettava Vanhan liiton sapattia tai muita juhla-aikoja tai jumalanpalveluslakeja tai ruokasääntöjä, on poissa Kristuksesta, jossa kaikki lait ovat täyttyneet. Tällainen lainvartija on joutunut lain alle, valmistamaan itse omaa pelastustaan omilla teoillaan. Jos hän vielä toisiakin niin opettaa, on tällaista vakavasti varoitettava, että hän ei sitoisi muitakin lakivanhurskauteen ja veisi sieluja pois Kristuksen evankeliumin vapaudesta.

16. Älköön siis kukaan teitä tuomitko syömisestä tai juomisesta, älköön myös minkään juhlan tai uudenkuun tai sapatin johdosta, 17. jotka vain ovat tulevaisten varjo, mutta ruumis on Kristuksen. (Kol. 2:16–17)

6. MUUKALAISTEN SAPATTI PYHÄLLÄ VUORELLA?

Mutta siltikin, sanoo joku, esimerkiksi profeetta Jesaja kirjoittaa niin selvästi ja kirkkaasti siitä, että Herran kansaan liittyneiden muukalaisten on pidettävä sapatti:

6. Muukalaiset, jotka ovat liittyneet Herraan, palvelakseen häntä ja rakastaakseen Herran nimeä, ollakseen hänen palvelijoitansa, kaikki, jotka pitävät sapatin eivätkä sitä riko ja pysyvät minun liittossani, (Jes56_06)

7. ne minä tuon pyhälle vuorelleni ja ilahdutan heitä rukoushuoneessani, ja heidän polttouhrinsa ja teurasuhrinsa ovat otolliset minun alttarillani, sillä minun huoneeni on kutsuttava kaikkien kansojen rukoushuoneeksi. (Jes56_07)

Mitä vastaamme niille, jotka katsovat, että esimerkiksi tämä kohta sitoo myös pakanakristityt sapatin viettämiseen? Ensinnäkin meillä on Apostolien tekojen luku 15 (Apt15). Siinä kerrotaan Jerusalemissa ~50 jKr. pidetystä apostolien kokouksesta, jossa päätettiin, että pakanuudesta Jeesuksen uskoon tulleita ei pidä velvoittaa täyttämään VT:n jumalanpalvelus- ja juhlapäivälakeja.

Toiseksi meillä on Matteuksen ja Johanneksen evankeliumeissa selvät sanat siitä, että Jeesuksen tulon myötä sapattilaki täytettiin ja se vapautettiin sitovuudestaan (Joh. 5:17–18, Matt. 12:8). Kolmanneksi meillä on Paavalin kirjeissä ja Heprealaiskirjeessä kirkas ja selvä todistus siitä, että sapatti oli vain tulevan esikuvaa, Kristus-profetiaa. Se, joka haluaa pitää sapattilain voimassa, ei usko Kristuksen täyttämään lakiin.

Sapatti ei ole Uuden liiton armonväline, jonka kautta hoidetaan uskonelämää ja suhdetta Jumalaan. Herra Jeesus on asettanut apostolisen paimenviran hoitamaan seurakunnan keskellä sanan saarnaamista, kastetta, rippiä ja ehtoollista – ei valvomaan sapattilakia, jonka siteet Jeesus avasi auki eli vapautti meidät toimimaan rakkauden vaatimusten mukaan myös viikon viimeisenä päivänä. Kristitty voi hyvin omintunnon ja täydessä vapaudessa viettää viikoittaisen vapaapäivänsä minä viikonpäivänä hyvänsä.

Kristitty voi tehdä joka lauantai eli sapatti työtä lähimmäisiään palvellakseen – sikäli, jos se ei estä seurakunnan kokoukseen osallistumista. On ehdottoman tärkeää osallistua oman seurakunnan yhteiseen messuun, järjestettiin se sitten minä viikonpäivänä hyvänsä.

25. Älkäämme jättäkö omaa seurakunnankokoustamme, niin kuin muutamien on tapana, vaan kehottakaamme toisiamme, sitä enemmän, kuta enemmän näette tuon päivän lähestyvän. (Hepr10_25)

Jos seurakunnalla ei ole erityistä syytä muuttaa viikonpäivää, niin voimme hyvin seurata alkuseurakunnan ja Kristuksen kirkon 2000-vuotista käytäntöä ja kokoontua ehtoolliselle viikon ensimmäisenä päivänä eli sunnuntaina. Tämä kristillisen messun viettäminen Jeesuksen ylösnousemuksesta muistaen ei ole Vanhan liiton sapattikäskyn täyttämistä, joka vaatii työn teon lopettamista ja lepäämistä lauantaina.

7. SAPATIN PITÄMINEN TARKOITTAJEE SUKSEEN USKOMISTA

Kaiken tämän jälkeen teemme vielä yksinkertaisen kysymyksen: Mitä sitten tarkoittaa esimerkiksi tuo Jesajan kirjan kohta sapatin pitävistä muukalaisista Herran pyhällä vuorella? Mitä sapatti syvimmitään tarkoittaa? Tai pikemminkin: ketä sapatti siis tarkoittaa? Se tarkoittaa tietenkin Jeesusta. Siksi voimme avata tuon Jesajan profetian oikean merkityksen esimerkiksi seuraavasti:

"Muukalaiset, jotka ovat liittyneet Herraan, palvellakseen häntä ja rakastaakseen Herran Nimeä, ollakseen hänen palvelijoitansa, kaikki

jotka pitäytyvät Jeesukseen ja pysyvät minun Liitossani, ne minä tuon pyhälle vuorelleni." (teologisesti selitetty Jes. 56:6, 7)

Kristitty, joka ei ole elämässään pitänyt yhtään lauantaita lepopäivänä, vaan on joka ainoa sapatti tehnyt täysillä maallista työtä, pääsee Jeesuksen uskon kautta taivaaseen. Ja sapatinvartija, joka on kilvoitellut ankarasti pitääkseen sapatikäskyt, joutuu helvettiin, jos ei usko Jeesukseen. Sapatilla ei ole mitään merkitystä ihmisen pelastukseen Jeesuksessa – yhtä vähän kuin on merkitystä muillakaan juhlapäivien viettämisellä tai ruokien valikoimisella.

On vain yksi ratkaiseva asia: Oletko saanut syntisi anteeksi Jeesuksen veren kautta? Uskotko pyhän kasteesi kautta häneen, joka on sinun puolestasi täyttänyt lain ja kärsinyt sinun puolestasi kadotustuomion? Jos voit vastata näihin kysymyksiin myöntävästi, niin silloin olet autuas taivaskansalainen. Et silloin tarvitse pelastuaksesi sen enempää sapattilakia kuin ruokasääntöjäkään.

Jumalan meille antamaa järkeä meidän täytyy toki käyttää viikkorytmissämme ja elintavoissamme – ja erityisesti hakeutua Jumalan sanan kuuloon ja ehtoollispöytään, silloin kuin se on mahdollista. Mutta pelastus itsessään on Jeesuksessa jo täysi ja loppuun asti valmis. Ei siihen enää mitään sapatteja, tiettyjä juhlapäiviä tai ruokavalioita saa lisukkeeksi laittaa.

8. RAAMATUNKOHTIA

Ymmärrät oikein Vanhan testamentin opetuksen sapatista, kun luet sapatti-sanan tilalle "Jeesus". Sapatti tarkoittaa Jeesuksen täytettyä työtä, joka konkretisoitui Golgatan ristin jälkeisessä seitsemännen päivän hautalevossa. Kristuksen kirkko julistaa täytettyä sapatia eli Herran kuolemaa.

8. Sapatinpäivän muistaminen sen pyhittämiseksi:

(2Moos20_08 JMR)

9. Kuusi päivää teet työtä ja toimitat kaikki askareesi,

(2Moos20_09 JMR)

10. mutta seitsemäs päivä on sapatti Herralle, sinun Jumalallesi. Et tee mitään työtä – sinä, sinun poikasi tai tyttäresi, palvelijasi tai palvelijattaresi, kotieläimesi tai muukalaisesi, joka sinun porteissasi on. (2Moos20_10 JMR)

11. Sillä kuutena päivänä Herra teki taivaan ja maan ja meren ja kaikki, mitä niissä on, mutta seitsemäntenä päivänä hän lepäsi. Sen tähden Herra siunasi sapatinpäivän ja pyhitti sen. (2Moos20_11 JMR)

26. Sillä niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tämän maljan,

te julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kuin hän tulee. (1Kor11_26)

Se, joka yrittää lisätä jotakin omaa työtä tai lain täyttämistä Herramme ansioon ja uhriin, pitää halpana Vapahtajamme elämää ja ristiä. Joka hylkää Jeesuksen, joutuu Jumalan tuomion alle kohti kadotusta.

22. Mutta kuudentena päivänä he kokosivat sitä leipää kaksinkertaisesti, kaksi omer-mitallista kullekin. Kaikki kansan päämiehet tulivat ja ilmoittivat sen Moosekselle. (2Moos16_22)
23. Niin hän sanoi heille: "Tämä tapahtuu Herran sanan mukaan; huomenna on levon päivä, Herralle pyhitetty sapatti. Mitä leivotte, se leipokaa, ja mitä keitätte, se keittäkää; mutta kaikki, mitä tähteeksi jää, pankaa talteen huomiseksi." (2Moos16_23)
24. He panivat sen talteen huomiseksi, niin kuin Mooses oli käskenyt, eikä se ruvennut haisemaan, eikä siihen tullut matoja. (2Moos16_24)
25. Mooses sanoi: "Syökää se tänä päivänä, sillä tänä päivänä on Herran sapatti; tänään ette löydä kedolta mitään. (2Moos16_25)
26. Kuutena päivänä on teidän sitä koottava, mutta seitsemäntenä päivänä on sapatti, silloin ei sitä ole." (2Moos16_26)
27. Kuitenkin muutamat kansasta lähtivät seitsemäntenä päivänä kokoamaan sitä, mutta he eivät löytäneet mitään. (2Moos16_27)
28. Niin Herra sanoi Moosekselle: "Kuinka kauan aiotte kieltäytyä noudattamasta minun käskyjäni ja lakejani? (2Moos16_28)
29. Katsokaa, Herra on antanut teille sapatin; sen tähden hän antaa teille kuudentena päivänä kahden päivän leivän. Olkoon jokainen alallaan, älköönkään kukaan lähtekö paikaltansa seitsemäntenä päivänä." (2Moos16_29)
30. Kansa lepäsi seitsemäntenä päivänä. (2Moos16_30)
32. Israelilaisten oleskellessa erämaassa tavattiin mies kokoamassa puita sapatinpäivänä. (4Moos15_32)
33. Niin ne, jotka hänet tapasivat puita kokoamasta, toivat hänet Mooseksen ja Aaronin ja koko seurakunnan eteen. (4Moos15_33)
34. He panivat hänet vankeuteen, koska ei ollut vielä määrätty, mitä hänelle oli tehtävä. (4Moos15_34)
35. Mutta Herra sanoi Moosekselle: "Se mies rangaistakoon kuolemalla, koko seurakunta kivittäköön hänet leirin ulkopuolella." (4Moos15_35)
36. Silloin koko seurakunta vei hänet leirin ulkopuolelle, ja he kivittivät hänet kuoliaaksi, niin kuin Herra oli Moosekselle käskyn antanut. (4Moos15_36)

Sapatti on Jeesuksen Kristuksen ja hänessä saatavan taivaslevon varjo ja esikuva.

16. Älköön siis kukaan teitä tuomitko syömisestä tai juomisesta, älköön myös minkään juhlan tai uudenkuun tai sapatin johdosta,
17. jotka vain ovat tulevaisten varjo, mutta ruumis on Kristuksen.
18. Älköön teiltä riistäkö voittopalkintoanne kukaan, joka on mieltynyt nöyryyteen ja enkelien palvelemiseen ja pöyhkeilee näyistään ja on lihallisen mielensä turhaan paisuttama
19. eikä pitäydy häneen, joka on pää ja josta koko ruumis, nivelten ja jänteiden avulla koossa pysyen, kasvaa Jumalan antamaa kasvua.

20. Jos te olette Kristuksen kanssa kuolleet pois maailman alkeisvoimista, miksi te, ikään kuin eläisitte maailmassa, sallitte määrätä itsellenne säädöksiä:

21. "Älä tartu, älä maista, älä koske!"

22 – sehän on kaikki tarkoitettu katoamaan käyttämisen kautta – ihmisten käskyjen ja oppien mukaan?

23. Tällä kaikella tosin on viisauden maine itsevalitun jumalanpalveluksen ja nöyryyden vuoksi ja sen tähden, ettei se ruumista säästä. Mutta se on ilman mitään arvoa, ja se tapahtuu lihan tyydyttämiseksi. (Kol. 2:16–23)

1. Varokaamme siis, koska lupaus päästä hänen lepoonsa vielä pysyy varmana, ettei vain havaittaisi kenenkään teistä jääneen taipaleelle.

2. Sillä hyvä sanoma on julistettu meille niin kuin heillekin; mutta heidän kuulemansa sana ei heitä hyödyttänyt, koska se ei uskossa sulautunut niihin, jotka sen kuulivat.

3. Sillä me pääsemme lepoon, me, jotka tulimme uskoon, niin kuin hän on sanonut: "Niin minä vihassani vannoin: 'He eivät pääse minun lepoon'", vaikka hänen tekonsa olivat valmiina maailman perustamisesta asti.

4. Sillä hän on jossakin sanonut seitsemännestä päivästä näin: "Jumala lepäsi seitsemäntenä päivänä kaikista teoistansa."

5. Ja tässä taas: "He eivät pääse minun lepoon."

6. Koska siis varmana pysyy, että muutamat pääsevät siihen, ja ne, joille hyvä sanoma ensin julistettiin, eivät päässeet siihen tottelemattomuuden tähden,

7. niin hän taas määrää päivän, "tämän päivän", sanomalla Daavidin kautta niin pitkän ajan jälkeen, niin kuin ennen on sanottu: "Tänä päivänä, jos te kuulette hänen äänensä, älkää paaduttako sydämiänne."

8. Sillä jos Joosua olisi saattanut heidät lepoon,

niin hän ei puhuisi toisesta, sen jälkeisestä päivästä.

9. Niin on Jumalan kansalle sapatinlepo varmasti tuleva.

10. Sillä joka on päässyt hänen lepoonsa, on saanut levon teoistaan, hänkin, niin kuin Jumala omista teoistansa.

11 Ahkeroikaamme siis päästä siihen lepoon, ettei kukaan lankeaisi seuraamaan samaa tottelemattomuuden esimerkkiä. (Hepr. 4:1–11, Hepr04)

Juutalainen sapatti samoin kuin muutkin Vanhan liiton jumalanpalvelusmenot olivat voimassa vain Jeesukseen asti. Sapattina eli lauantaina saa vapaasti tehdä hyvää ja palvella lähimmäisiään.

17. Mutta Jeesus vastasi heille [juutalaisille]:

"Minun Isäni tekee yhäti työtä, ja minä myös teen työtä." (Joh05_17)

18. Sen tähden juutalaiset vielä enemmän tavoittelivat häntä tappaaksensa, koska hän ei ainoastaan vapauttanut (kreik. ἔλυε elylye) sapattia, vaan myös sanoi Jumalaa omaksi Isäksensä, tehden itsensä Jumalan vertaiseksi. (Joh05_18 JMR)

1. Siihen aikaan Jeesus kulki sapattina viljavainioiden halki; ja hänen opetuslastensa oli nälkä, ja he rupesivat katkomaan tähkähäitä ja syömään.

2. Mutta kun fariseukset sen näkivät, sanoivat he hänelle: "Katso, sinun opetuslapsesi tekevät, mitä ei ole lupa tehdä sapattina."

3. Niin hän sanoi heille: "Ettekö ole lukeneet, mitä Daavid teki, kun hänen ja hänen seuralaistensa oli nälkä,

4. kuinka hän meni Jumalan huoneeseen, ja kuinka he söivät näkyleivät, joita ei hänen eikä hänen seuralaistensa ollut lupa syödä, vaan ainoastaan pappien?

5. Tai ettekö ole lukeneet laista, että papit sapattina pyhäkössä rikkovat sapatin ja ovat kuitenkin syyttömät?

6. Mutta minä sanon teille: tässä on se, joka on pyhäkköä suurempi.

7. Mutta jos tietäisitte, mitä tämä on: 'Laupeutta minä tahdon enkä uhria', niin te ette tuomitsisi syyttömiä.

8. Sillä Ihmisen Poika on sapatin Herra."

9. Hän lähti sieltä ja tuli heidän synagogaansa.

10. Katso, siellä oli mies, jonka käsi oli kuivettunut. Niin he kysyivät häneltä sanoen: "Onko luvallista sapattina parantaa?" voidaksensa nostaa syytteen häntä vastaan.

11. Niin hän sanoi heille: "Kuka teistä on se mies, joka ei, jos hänen ainoa lampaansa putoaa sapattina kuoppaan, tartu siihen ja nosta sitä ylös?"

12 Kuinka paljon suurempiarvoinen onkaan ihminen kuin lammas!
Sen tähden on lupa tehdä sapattina hyvää."

13 Sitten hän sanoi miehelle: "Ojenna kätesi!" Hän ojensi; ja se tuli entiselleen, terveeksi niin kuin toinenkin. (Matt. 12:1–13, Matt12)